

УДК 336.221

Кушал І. М.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

У статті розглянуто сутність та проблеми реалізації податкової політики України. Проаналізовано вплив податкового навантаження на здійснення підприємницької діяльності, доходи та соціальний захист населення. Визначено критерії податкової політики та проведено їхній ґрунтовний аналіз. Запропоновано ефективні шляхи оптимізації системи оподаткування на основі отриманих у результаті дослідження висновків.

Ключові слова: податкова політика, ефективність, критерій, податкове навантаження, податковий потенціал.

Постановка проблеми. Економічний розвиток держави неможливий без виваженої та ефективною податкової політики, що забезпечує наповнення дохідної частини бюджету та виконання державою своїх функцій. Податкова політика суттєво впливає на структурні перетворення в економіці на державному та регіональному рівнях, соціальну сферу – рівень життя населення та формування людського капіталу. Ефективність податкової політики держави потребує ґрунтовних наукових досліджень, що дозволить збалансувати інтереси всіх учасників процесу оподаткування та забезпечить конкурентоспроможність національної економіки.

В умовах кризи важливим є визначення пріоритетних напрямів податкової політики як інструменту соціально-економічного розвитку держави; запровадження дієвого податкового механізму, що стимулюватиме зростання обсягів накопичення, підприємницьку активність; формування сприятливого соціального клімату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування податкової політики присвячені праці багатьох науковців. Вагомі здобутки з питань формування податкової політики держави висвітлені у працях вітчизняних учених: В.С. Варналія, О.М. Десятнюк, Ю.Б. Іванова, А.І. Крисоватого, П.В. Мельника, А.М. Соколовської, Л.Л. Тарангул та інших. Серед зарубіжних учених значні напрацювання у цьому напрямі мають науковці: О.В. Аронов, Р. Боадуй, М. Девере, М.Є. Заяць, І.А. Майбуров, К. Хейді, Т.Ф. Юткіна та інші. Незважаючи на ґрунтовні наукові дослідження та теоретичні досягнення у цьому напрямі діяльності держави, реалізація податкової політики потребує подальшого удосконалення та реформування у зв'язку з нестабільним економічним і політичним становищем у нашій державі. Для досягнення сталою соціально-економічного розвитку держави особливо важливо сьогодні визначити концептуальні засади формування та пріоритети розвитку податкової політики, що будуть відповідати сучасним реаліям з метою довгострокового планування і прогнозування, узгодження податкової політики на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблеми реформування податкової політики України потребують подальших досліджень, бо в умовах економічної кризи та спрямування до євроінтеграції вони потребують постійних корегувань з використанням стратегічного інструментарію і провідних наукових підходів, що, у свою чергу, забезпечить їх ефективність та надасть можливість своєчасно реагувати на мін-

ливі тенденції розвитку державної економіки з урахуванням особливостей національної системи оподаткування.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розробка методичних засад щодо оцінювання соціально-економічної ефективності податкової політики з урахуванням негативного впливу факторів та визначення стратегічних напрямів її реформування.

Виклад основного матеріалу. Питання формування та реалізації податкової політики держави викликають жвавий інтерес серед науковців і практиків, що пояснюється складністю визначення оптимального рівня оподаткування, який забезпечить наповнення державного бюджету достатньою кількістю надходжень, сприятиме зниженню рівня тійшової економіки, дозволить створити умови для соціально-економічного розвитку з урахуванням спрямування України до євроінтеграції, виведе податкову культуру та відповідальність платників податків на більш високий щабель.

На сьогодні існує досить значна кількість підходів до визначення податкової політики, розглянемо основні з них. Першого, що трактує податкову політику як складову загальної економічної політики держави, дотримуються: О.Д. Данілов, Н.П. Фліссак, які трактують податкову політику як складову частину економічної політики держави, та В.І. Полюхович [1, с. 45; 2, с. 46-53].

В.І. Полюхович [2, с. 46-53] наголошує, що податкова політика набуває першочергового значення при формуванні фінансової і бюджетної політики і є основною складовою економічної політики загалом.

Другого підходу дотримуються науковці, які розглядають податкову політику як складову фінансової політики держави. Яскравим представником цього напрямку є О.Д. Василик, який у своїх працях дає визначення фінансовій політиці держави як сфери діяльності законодавчої та виконавчої влади, що включає заходи, методи і форми організації та використання фінансів для забезпечення її економічного і соціального розвитку. Фінансова політика держави передбачає такі самостійні складові частини: бюджетну, податкову, кредитну, грошову, валютну, інвестиційну політику, а також певні напрями у галузі страхування, державного боргу, фондового ринку, співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями [3, с. 51].

Розглядає податкову політику як одну із форм державної фінансової політики і В.П. Кудряшов [4, с. 102]. Він виділяє у державній фінансовій політиці бюджетну, податкову, кредитну, інвестиційну та валютну.

Представниками третьої групи є Л.І. Дідківська та Л.С. Головка, які виділяють бюджетно-податкову (фіскальну) політику як окремий вид державної економічної політики, при цьому бюджетна та податкова політика утворюють один, неподільний вид державної економічної політики – фіскальну [5, с. 46]. Підтримує таку ж зору точку С. Фішер, який наголошує, що державні витрати і рішення в галузі податків у сукупності складають фіскальну політику держави [6, с. 382]. П. Самуельсон під фіскальною політикою розуміє урядову політику оподаткування і витрат [7, с. 278].

Варто зазначити, що об'єднувати ці складові державної політики в одно ціле є не зовсім коректним, оскільки перед ними ставляться децю різні завдання та цілі: якщо перед бюджетною політикою стоїть завдання збалансувати дохідну та витратну частини державного бюджету, використати та перерозподілити фінансові ресурси держави для забезпечення виконання державою своїх функцій, то перед податковою – наповнити достатньою кількістю коштів дохідну частину на принципах справедливості та економічної обґрунтованості, стимулювати ділову активність. Але неможливо не погодитися, що і бюджетна, і податкова політики перебувають у тісному взаємозв'язку.

До третьої групи можемо віднести і думку А.Г. Загороднього, Г.Л. Вознюк, І.Й. Малога, М.К. Галабурди, Т.В. Мединської, Н.І. Власюка.

Бюджетно-фінансовою політикою А.Г. Загородний та Г.Л. Вознюк називають цілеспрямовану діяльність держави (в особі органів державної влади та місцевого самоврядування) щодо використання бюджетно-фінансової та грошово-кредитної систем для реалізації завдань економічної політики, а складовою бюджетно-фінансової політики є податкова політика [8, с. 682].

І.Й. Малий та М.К. Галабурда використовують поняттям «податково-бюджетна політика» і наголошують, що вона прямо впливає на ефективність та справедливість розподілу економічних ресурсів і доходів [9, с. 162].

У дослідженнях Т.В. Мединської та Н.І. Власюк наголошується, що фіскальна політика характеризує дії держави щодо централізації частини виробленого ВВП та його суспільного використання та поділяють її на податкову і бюджетну [10, с. 196].

Дослідження дозволило дійти висновку, що єдиної точки зору на зміст податкової політики серед науковців не існує. Окремо можемо виділити думку Ю.Б. Іванова, А.І. Крисоватого, О.М. Десятнюк, які наголошують, що податкова політика – це діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави [11, с. 80]. Трактують податкову політику як «діяльність держави» у сфері встановлення і стягнення податків і С.М. Онисько, І.М. Тофан та О.В. Грицина [12, с. 23]. Т.В. Мединська і Н.І. Власюк визначають податкову політику як діяльність держави у сфері оподаткування – встановлення видів та співвідношення податків, визначення платників та підходів до них (уніфікований чи диференційований), встановлення ставок оподаткування, надання податкових пільг тощо [10, с. 196].

Децю іншої думки дотримуються Л.Л. Тарангул та З.І. Варналій, які вважають, що податкова політика є важливим фінансовим інструментом мобілізації грошових коштів для виконання

загальнодержавних функцій і здійснення макроекономічного регулювання економіки і включають її до фіскальної політики [13, с. 77].

П.В. Мельник трактує податкову політику, як поєднання об'єктивності економічної категорії податків, реального стану системи економічних відносин у державі та суб'єктивності податкової діяльності як сукупності конкретних дій, рішень різних органів, гілок і рівнів державної влади [14, с. 7].

Узагальнюючи вищезначене, під податковою політикою будемо розуміти цілеспрямовану діяльність держави у сфері податкових відносин щодо нормативно-правової регламентації способів, методів і форм акумулювання фінансових ресурсів, необхідних для виконання покладених на неї функцій і регулювання процесів соціально-економічного розвитку країни. Продуктом податкової політики держави виступає діюча податкова система.

Формування ефективної державної податкової політики здійснюється під впливом певних факторів. Л.Б. Рябушка, Д.В. Веремчук виділяють зовнішні і внутрішні фактори впливу. Так, до внутрішніх вони відносять [15, с. 182-187]: рівень добробуту населення, ступінь фінансування соціальних програм; рівень зайнятості та безробіття населення; стан розвитку економіки; характер нормативно-правового забезпечення; політичну ситуацію в державі.

Серед зовнішніх чинників науковці виокремлюють: міжнародне співробітництво, фінансово-економічні відносини держави з іншими країнами світу [15, с. 182-187].

Вибір засобів, методів і підходів податкової політики держави залежить від мети поставленої перед нею, яка формується під впливом функцій податків. Ю.Б. Іванова наголошує, що у сучасній літературі немає єдиного підходу до трактування функцій податків. Узагальнюючи наукові дослідження можемо виділити наступні: фіскальна, перерозподільча, контрольна, економічна, регулююча, соціальна, стимулююча, відтворювальна, дестимулююча, заохочувальна, накопичувальна, політично-економічна, політико-правова, змістовна та інші.

Виходячи з сучасного стану національної економіки до основних функцій податків, які повинні впливати на формування стратегічних цілей і завдань податкової політики, варто віднести [16, с. 56]: фіскальну – передбачає мобілізацію фінансових ресурсів до бюджетів різних рівнів в обсягах необхідних для виконання державою своїх функцій; регулюючу – виявляється в наданні пільг з оподаткування окремим суб'єктам господарювання чи галузям, враховуючи характер діяльності, перспективи розвитку, рентабельність діяльності; стимулюючу – пов'язану з застосуванням податкових пільг, зміною об'єкта оподаткування, розширення чи звуження податкової бази, що створює орієнтири для стимулювання чи згортання виробничої діяльності, залежно від ситуації на ринку; контрольну – контроль за своєчасною сплатою та сплатою в повному обсязі податків, зборів суб'єктами господарювання.

До сучасних цілей податкової політики відносять [15, с. 182-187]: мобілізацію фінансових ресурсів в обсягах, необхідних для виконання державою своїх функцій; вплив на суспільний та економічний розвиток держави; розвиток підприємницької діяльності.

На жаль, податкова політика України потребує подальшого вдосконалення та реформування у напрямі визначення оптимального рівня подат-

кового навантаження на платників податків, регулюванні економічних процесів та гнучкого реагування на зміні пріоритетів розвитку держави, покращення податкового клімату та податкової культури.

Варто зазначити, що спрямування України до європейського простору потребує подальшого доопрацювання Податкового кодексу з метою вилучення негативних наслідків та гальмівних процесів в соціально-економічному розвитку України, скорочення відриву від європейських країн, враховуючи як переваги, так і недоліки їхнього податкового законодавства.

З огляду на вищесказане, стратегічними завданнями національної податкової політики виступають: фіскальні, економічні, контролюючі [17, с. 34-35; 18].

До фіскальних завдань доцільно віднести: скорочення масштабів ухилення від сплати податків, шляхом формування податкової культури і відповідальності; встановлення партнерських і рівноправних відносин між платниками податків та фіскальними органами; оптимізація витрат на адміністрування податків.

Забезпечити соціально-економічний розвиток держави, активізацію підприємницької активності, формування сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату покликані економічні завдання податкової політики: рівномірно розподілити податкове навантаження серед платників податків; забезпечити нормативно-правові засади для легалізації доходів населення; розробити заходи удосконалення реалізації у системі оподаткування принципів соціальної справедливості та соціальної відповідальності; використання податкових інструментів, важелів та стимулів з метою залучення прямих іноземних інвестицій; адаптація Податкового кодексу України до законодавства країн Європростору.

Удосконалення процесу адміністрування податків забезпечують контролюючи завдання податкової політики держави. Зазначені вище завдання виступають пріоритетними орієнтирами в напрямі реформування національної податкової політики і потребують наукового підґрунтя для забезпечення соціально-економічного розвитку держави.

Удосконалення податкової політики неможливе без визначення наявних проблем і формування системи оцінювання її ефективності. До основних проблем реалізації податкової політики можемо віднести недосконалість нормативно-правової бази системи оподаткуванням, безсистемне надання пільг, значний податковий тягар, відсутність досвіду використання інструментів стратегічного управління у сфері оподаткування і, як наслідок, копіювання без адаптації світового досвіду, непрозорість державних фінансів.

З огляду на означені проблеми, Ю.А. Хілобок пропонує реформувати податкову політику шляхом підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу, легалізації тіньової економіки, розроблення простого та зрозумілого нормативно-правового забезпечення, активізації інвестиційних та інноваційних процесів в економіці [19, с. 114-117]. Ю.Б. Іванов підкреслює, що побудова оптимальної моделі податкової політики потребує безпосереднього дослідження основ, конкретних форм і методів довго- та короткострокового впливу податків на соціально-економічний розвиток держави [20, с. 61]. Досить цінна думка П.В. Мельника: реформування засад податкової політики держави необхідно здійснювати за допомогою переходу від суто фіскального інструменту до ефективного засобу соціально-економічної стратегії держави [14, с. 3-10].

При реформуванні податкової політики держави необхідно враховувати критерії її формування, які за своєю природою є проявом функцій

Таблиця 1

Показники оцінювання соціально-економічної ефективності податкової політики України за 2010–2014 рр., млн грн

Показник	Рік				
	2010	2011	2012	2013	2014
<i>I. Критерій фіскальної ефективності</i>					
Рівень ВВП	1 082569	1 302079	1408889	1454931	1566728
Податкові надходження до Зведеного бюджету України	166900	261605	274700	262800	280200
Податкове навантаження (ПН)	0,154	0,201	0,195	0,181	0,179
ПНср.			0,184		
<i>II. Критерій економічної ефективності</i>					
Чистий дохід	13906	67797	35076	-228340	-583785
Фінансовий результат до оподаткування	58334	122210	101885	29283	-517368
Рівень оподаткування РО	0,238	0,555	0,344	-7,798	1,128
Податковий потенціал (нараховані податки) ПП	139501	148406	123671	130180	138785
Недоїмка НД	11900	16100	13300	9600	9900
Пільги Пл	36133	40134	48700	46700	45800
Податковий ресурс (ПР=ПП+НД-Пл)	115268	124372	88271	93080	102885
РОср.			-1,107		
ППср.			136109		
ПРср.			104775		
<i>III. Критерій соціальної ефективності</i>					
Доходи громадян	85800	100300	114920	121550	119110
Суспільні блага	69300	105556	125383	145166	137900
Рівень соціальної захищеності населення СЗ	0,808	1,052	1,091	1,194	1,158
СЗср.			1,061		

Джерело: розраховано автором за даними [21]

податків. Серед основних критеріїв науковці виокремлюють: фінансової достатності, економічної та соціальної ефективності, стабільності та гнучості, екологічної ефективності тощо.

Відповідно до мети дослідження при оцінюванні соціально-економічної ефективності податкової політики зосередимо увагу на критеріях, що відбивають основні функції податків: фінансової достатності, економічної та соціальної ефективності.

Питання оцінювання ефективності податкової політики викликають жвавий інтерес серед науковців, значні напрацювання у цьому напрямку висвітлені у працях А.І. Крисоватого, Ю.Б. Іванова, А.М. Соколовської, П.В. Мельника, І.О. Луніної та ін. На сьогоднішній день побудова системи оцінювання соціально-економічної ефективності податкової політики держави здебільшого базується на показниках валового внутрішнього продукту, податкових надходжень до дохідної частини державного бюджету та податкового навантаження. На думку автора, для збільшення інформативності та якості оцінки необхідно враховувати критерії формування податкової політики та розширити її показниками податкового потенціалу та ресурсу, які стануть індикаторами правильності обраних заходів щодо збільшення ефективності податкової політики.

У науковій літературі запропоновано багато оцінок ефективності податкової політики держави [22, с. 384-391], що базуються здебільшого на інтегральних показниках і потребують значних підготовчих розрахунків, що відбивають основні критерії її формування. З огляду на обрані критерії формування податкової політики, необхідно визначити показники, що розкривають їхню сутність. Тому пропонується критерій фінансової ефективності оцінити за допомогою показника податкового навантаження, ВВП та обсягу подат-

кових надходжень до державного бюджету; критерій економічної ефективності – за допомогою чистого доходу, що залишається після оподаткування, фінансового результату до оподаткування, рівня оподаткування, податкового потенціалу і податкового ресурсу; соціальну ефективність – через доходи населення та показника суспільних благ. Інформативність даної експрес-оцінки забезпечить розрахунок середнього значення аналітичних показників. Зазначимо, що податковий потенціал у запропонованій експрес-оцінці прирівняємо до очікуваного рівня нарахованих податкових зобов'язань. Результати запропонованої оцінки соціально-економічної ефективності податкової політики представлено у таблиці 1.

Висновки і пропозиції. Розрахунки оцінювання соціально-економічної ефективності податкової політики дозволяють констатувати, що рівень податкового навантаження збільшився за останні п'ять років на 25%, що говорить про фінансовий характер системи оподаткування і, як наслідок, сприяє зростанню тіньової економіки; показники економічної ефективності свідчать про дестимулюючий вплив на економіку держави і розвиток ділової активності; рівень соціальної захищеності населення збільшився на 35% і говорить про пріоритет соціальної економіки, а не економічного розвитку, що є нераціональним використанням фінансових ресурсів держави.

У сучасних економічних умовах податкова політика є ефективним інструментом соціально-економічного розвитку держави, а її концепція повинна бути узгодженою з цілями довгострокового економічного зростання, оскільки від неї залежить підприємницька активність та суспільний добробут населення. Тому запропоновані напрями удосконалення податкової політики, що підтверджуються розрахунками, є необхідними і своєчасними.

Список літератури:

1. Данілов О.Д. Податки в Україні / О.Д. Данілов, Н.П. Фліссак. – К. : УкрІН-ТЕІ, 2003. – 348 с.
2. Полохович В.І. Особливості формування та реалізації державної політики в сфері застосування податкового законодавства / В.І. Полохович // Держава і право. Щорічник наукових праць молодих вчених. – 1997. – Вип. 1. – С. 46-53.
3. Василик О.Д. Теорія фінансів / Василик О.Д. – К. : НІОС, 2000. – 416 с.
4. Кудряшов В.П. Курс фінансів : [навч. посібник] / В.П. Кудряшов. – К. : Знання, 2008. – 431 с.
5. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки : [навч. посібник] / Л.І. Дідківська, Л.С. Головкин. – К. : Знання, 2006. – 213 с.
6. Фишер С. Економика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи [пер. с 2-го англ. изд.]. – М. : Дело ЛТД, 1995. – 864 с.
7. Самуельсон П. Економика : [підручник] / П. Самуельсон. – Львів : Світ, 1993. – 495 с.
8. Загородний А.Г. Фінансово-економічний словник / Загородний А.Г., Вознюк Г.Л. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.
9. Малий І.Й. Економика державного сектора / І.Й. Малий, М.К. Галабурда. – К. : КНЕУ, 2007. – 280 с.
10. Мединська Т.В. Податкова система : [навч. посібник] / Т.В. Мединська, Н.І. Власюк. – Львів : Магнолія-2006, 2010. – 276 с.
11. Іванов Ю.Б. Податкова система : [підручник] / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – К. : Атіка, 2006. – 920 с.
12. Онисько С.М. Податкова система : [підручник] / С.М. Онисько, І.М. Тофан, О.В. Грицина ; за заг. ред. С.М. Онисько. – Львів : Новий світ – 2000, 2004. – 310 с.
13. Податкова політика України : стан, проблеми та перспективи : [монографія] / П.В. Мельник, Л.П. Тарангул, З.С. Варналія ; за заг. ред. З.С. Варналія. – К. : Знання України, 2008. – 675 с.
14. Мельник П.В. Напрями вдосконалення податкової політики в контексті прийняття Податкового кодексу України / П.В. Мельник // Податкова політика України та механізми її реалізації в податковому кодексі : матеріали наук-практ. конф. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2005. – С. 3-10.
15. Рябушка Л.Б. Бюджетно-податкова політика і в системі регулювання економічного розвитку держави / Л.Б. Рябушка, Д.В. Веремчук // Вісник Сумського державного університету : зб. наук. праць. – Суми : Вид-во СумДУ. – 2008. – № 3. – С. 182-187.
16. Податкова політика : теорія, методологія, інструментарій : [навч. посібник] / під ред. д. е. н., проф. Ю.Б. Іванова та д. е. н., проф. І.А. Майбурова. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 1028 с.
17. Крисоватий А.І. Податкова система : [навч. посібник] / А.І. Крисоватий. – Тернопіль : Вид-во «Карт бланш», 2004. – 304 с.
18. Програма діяльності Кабінету Міністрів України «Український прорив : для людей, а не політиків» від 16.01.2008 р., № 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-08>.
19. Хілобок Ю.А. Основні напрями реформування податкової політики України / Ю.А. Хілобок // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2009. – № 2(6). – С. 114-118.
20. Іванов Ю.Б. Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування : монографія / Ю.Б. Іванов. – Х. : Вид-во ІНЖЕК, 2007. – 448 с.
21. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
22. Маршалок Т.Я. Прагматизм реалізації критеріїв фінансової політики / Т.Я. Маршалок // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4(21). – С. 384-391.

Кушал И. Н.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

ОЦЕНИВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА

Резюме

В статье проанализированы сущность и проблемы реализации налоговой политики государства. Проанализировано влияние налоговой нагрузки на осуществление предпринимательской деятельности, доходы и социальную защиту населения. Определены критерии и проведен их основательный анализ. Предложены эффективные направления оптимизации системы налогообложения на основе полученных в результате исследования выводов.

Ключевые слова: налоговая политика, эффективность, критерий, налоговая нагрузка, налоговый потенциал.

Kushal I. M.

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

ASSESSING SOCIO-ECONOMIC EFFICIENCY OF TAX POLICY OF THE STATE

Summary

The article considers the essence and problems of implementation of tax policy of Ukraine. Analyzed the influence of tax burden on entrepreneurial activity, income and social protection of the population. Grounded the criteria of tax policy and carried out their detailed analysis. Proposed indicators for assessing socio-economic efficiency of tax policy and ways of optimization of taxation system on the basis of the resulting research findings.

Keywords: fiscal policy, efficiency, criterion, tax burden, tax capacity.

УДК 336.717

Омельченко О. І.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ

Досліджено основні точки зору вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів на сутність поняття «ресурсний потенціал», його особливості та характерні риси, визначено відмінність від інших понять. Запропоновано систему управління ресурсним потенціалом банку. За допомогою структурно-функціонального моделювання подано деталізований процес управління ресурсним потенціалом банку.

Ключові слова: банк, моделювання, ресурсна база, ресурсний потенціал, система, управління.

Постановка проблеми. Стабільний розвиток банківської діяльності значною мірою залежить від рівня достатності ресурсного потенціалу. В умовах гострої конкурентної боротьби та зміцнення ресурсних позицій дослідження ресурсного потенціалу банку є вимогою, яка дозволить забезпечити прибутковість та підвищити його конкурентоспроможність у порівнянні з іншими учасниками фінансового ринку.

Успішна діяльність банків на ринку банківських послуг залежить від якісного та ефективного вирішення питання формування ресурсів, використовуючи правильні методи банківського менеджменту, що перевірені світовим досвідом та практикою. А відповідність методів і способів залежить від правильного розуміння сутності ресурсного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика сутності та процесу управління ресурсним потенціалом приділяється увага у працях таких українських і зарубіжних науковців та практиків, як: І. Федосік, Л. Васюренко, А. Єпіфанов, М. Алексеєнко, З. Васильченко, А. Вожжов, В. Геєць, І. Лютий, В. Міщенко, А. Мороз, М. Савлук, Т. Смовженко та ін. Завдяки їх розробкам теорія і практика механізму формування,

розміщення і управління банківськими ресурсами набули сучасного наповнення й розвитку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах постійних змін, що відбуваються у кон'юктурі на ринку банківських послуг, недостатньо дослідженими залишаються питання визначення методичних підходів до оцінки та управління ресурсним потенціалом банків для виконання цілей банківської системи з точки зору її стабільності та конкурентоспроможності.

Мета статті полягає в уточненні визначення сутності поняття ресурсного потенціалу банку та основних характерних рис, а також у формуванні системи управління ним.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ресурсний потенціал – це основа діяльності будь-якого банку, оскільки від його структури та умов формування залежать масштаби діяльності банку та розмір отриманого прибутку. І хоча термін «ресурсний потенціал» є найбільш уживаним в банківській практиці, однак єдиного підходу до визначення цього поняття досі немає [1, с. 291].

Деякі вітчизняні та іноземні автори розкривають сутність банківських ресурсів через проведення пасивних операцій, суть яких полягає у